

Meelelahutuslik ja divertismentlik „Korsaar“

Ballett „Korsaar“ („Le Corsaire“). Libreto: Jules-Henri Vernoy de Saint-Georges ja Joseph Mazilier lord Byroni poemi „Korsaar“ ainetel. Muusika: Adolphe Adam, Cesare Pugni, Leo Delibes ja Riccardo Drigo, arranžeerinud Aleksei Baklan. Koreograaf ja lavastaja: Jose Carlos Martinez (Hispaania). Muusikajuht: Lauri Sirp. Dirigendid: Kaspar Mänd ja Jaan Ots. Kunstnik: Inaki Cobos (Hispaania). Valguskunstnik: Rasmus Rembel. Videokunstnik:

Taavi Vann. Osades: Conrad, piraat-William Neuron või Joel Calstar-Fisher, Medora - Anna Roberta või Anti Morita, Lankedem, orjakaupmees - Sergei Upkin või Finn Adams, Gulnare-Ketlin Oja või Akane Lehti, Ali, Conradi ori - Leonardo Celegato, Birbanto, piraat - Andrea Fabbri või Francesco Piccinin, Birbantosõbranna - Aua Gergely või Mariana Fazullina, Paša Said, Türgi valitseja - Nelson Peita, Eunuhh, haaremi valvur - Daitiel Kirspuu; odaliskid, haaremi tantsijatarid: Akane lehti, Mariana Fazullina, Ellinor Piirimäe, Nanae Maruyama, Jordan London ja Laura Maya; „Võluia“ 4 solisti: Aua Gergely, Laura Maya, Leita Scherer, Nanae Maruyama, Nadežda Antipenko, Abigail Mattox ja Ellinor Piirimäe. [RO Estonia orkester](#). [Balleti käesolev versioon](#) esietendus Rooma Ooperis 2. XII 2020. Esietendus [Rahvusoperis Estonia 2. XII 2022](#). Nähtud etendused: 2. ja 4. XII 2022.

Estonia laval on sel hooajal esimest korda võimalus osa saada klassikalise tantsu pärliks tituleeritud balletilavastusest „Korsaar“. See pika ja segasevõitu ajaloolise taustaga ballett (maailmaesietendus 23. I 1856 Pariisi Ooperis) on püsima jäänud tänaseni ja temud erinevate koreograafide nägemuste kaudu läbi mitmeid muudatusi. Käesoleva lavastuse on meieni toonud Jose Carlos Martinez, endine balletitantsija, kes on alates 2022. aasta lõpust tegev Pariisi Ooperi balletijuhina.

Koreograafia ja lavastus

Kui tänapäeval püütakse sageli luua vanadest balletilibretodest uusi toimivaid lugusid (mis paraku harva õnnestub), siis Jose Carlos Martinez on teinud pikast, kolme vaatusega balletist kahe vaatusega kompaktse teose: korrastanud keerukat ja segasevõitu, mitme narratiiviga libreto dramaturgiat, püüdmata luua uut lugu. Selle versiooni keskmes on peategelaste Conradi ja Medora seiklusrohke võitlus oma armastuse eest. Koreograaf soovis

Teater.Muusika.K...

60,61,62,63,64,65,66,

Rahvusoper Estonia
Eesti Rahvusballett
Teater

säilitada lord Byroni poemi süžeed ja puhastada samas lavateost vastavalt romantilise balleti tavadele, et luua sellest muinasjutt. Sealjuures on ta säilitanud kõik tuntud balletinumbrid, mis ajaloost teada: sealhulgas kuulus teise vaatusse löpustseeni pas de trois Conradi, Medori ja orja Ali esituses, esimese vaatusse pas d'esclaves Gulnare ja Lankedemi esituses ja „Võluaia-stseen teises vaatuses. Lavastaja on nende numbrite ümber kujundanud oma loo, luues ja lisades täiesti uusi tantse, nagu näiteks «Orjade tants», „Odaliskide trio" ja «Piraatide tants" jmt. Kõik teised tegelased, kes on ka algversioonil laval, on jätkuvalt osa loost, et aidata publikul mõista põhisüžeed.

Ajaloolise vormina on olulisel kohal balletile omase pantomiimilise lahendusega misanstseenid. Neid on püütud edasi anda võimalikult loomulikult, sulatades nad ühte tantsuliste stseenidega, vahel ka lausa tantsustseenide sisse lülitades. Balleti päris autentset ajaloolist vormi oleks tänapäeval üsna keeruline taastada. Sel juhul tuleks lavale tuua ka teistsugused tantsijad, sest tantsijatele esitatavad esteetilised nõudmised on praeguseks teisenenud. See muudaks omakorda balletitehnika kasutust.

Jose Carlos Martmezi lavastus mõjub üsna tervikliku loona, mida on kerge jälgida. Lavastaja on temud häid valikuid, et hoida süžeeleini ühel narratiivil. Tantsunumbrid liiguvad pinget üleval hoides hästi jälgitava jadana ja stseenid on omavahel sujuvalt seotud. Rahvatantsud ja misanstseenid kergelt mõistetava pantomiimiga vahelduvad variatsioonidega nurg suuremate pos'dega, mille poolest "Korsaari" lavastus on tõesti rikas. Rahvatantsudes võib märgata erinevate maade tantsuelementide sidumist. Ühes ja samas rahvatantsus võime näha nii ungari ja poola kui ka hispaania tantsu ja itaalia tarantellaelemente. Need on elurõõmsad ja energiat täis ning hea dünaamikaga. Variatsioonides on säilitatud tänapäeval teada olevat koreograafilist ülesehitust, kuid loodud ka täiesti uut koreograafiat.

Läbi aegade on balletitraditsioon edasi kandunud suuresti inimeselt inimesele, tantsijalt tantsijale, kas siis suusõnaliselt või märkmete toetudes. Loomulikult elavad mälestused ja tõlgendus kogetust oma elu ja on inimesed erinevad. Paraku inimesed lahkuvad ja koos nendega ka nende teadmised. Tänapäevane tantsu „üleskirjutusviis", video, on oluliselt formaalsem; inimlik puudutus on seal vaid oletatav ja aimatav. Jose Carlos Martinezi loodud koreograafias puudub formaalsus, pealiskaudselt

informatiivne tantsuvorm. Lavastaja on suutnud lava täita kire, kurbuse, valu ja ülevoolava rõõmuga selle erinevates varjundites.

Lavastus on läbini meelelahutuslik ja pakub divertismendile omast vaatamängulisust. Kuna romantiline stiil eeldab riski, seiklusi ja kangelaslikkust, aga ka salapära, siis on lavastuses mitmeid konfliktsituatsioone, mis hoiavad pinge ja lisavad tantsulisele divertismendile värve juurde. Martmez toob balletiliku kergusega publikuni dramaatilised situatsioonid, kus justkui polekski kannatusi, sotsiaalset kihistumist ega eluraskusi, nii nagu muinasjutus.

Rollid ja sooritused

Martmezi „Korsaar“ on divertismentliku ülesehitusega lavastus, kus on oluline koht balletitehnikal ja selle sooritusel. Nü esimesel kui teisel esietendusel Conradi rohi tantsinud meestantsijad William Newton ja Joel Calstar-Fisher on tantsuliselt plastilised ja mõjuvad keerukat tehnikat sooritades loomulikult ning orgaaniliselt. Koreograafiliselt pole neile paraku silmatorkavalt eristavat ja isikupärast tantsukeelt antud. Ka rollikujundus jääb neil liiga üldistavaks ja pinnapealseks: esile tuuakse põhiliselt esimese armastaja kuju. Nähtamatuks jääb Conradi kui endise laevakapteni taust, mis eristaks teda teistest mereröövlitest ja tooks fookusesse tõehäe romantilise ajastu kangelase, kes robinhoodiliku üllameelsusega orjatarid vabastab. Esietendus on möödas ja nüüd tasuks täiendada oma näitlejameisterlikkust, et avada Conradi karakterit mitmekihilisemalt.

Esietenduse koosseisus on kõige meeldejäävamad just naiskangelased Gulnare ja Medora, vastavalt Ketlin Oja ja Anna Roberta esituses. Ketlin Oja loodud Gulnare on vallatu ja ülemeelik ning tuleb läbi igast keerulisemast situatsioonist oma naiselikke võlusid mänguliselt ära kasutades. Tal on justkui oskus ka kõige võimukamad mehed, nagu Paša Said, ümber sõrme keerata. Tehniliselt on Ketlin Oja esitus balletilikult kerge ja hõljuv.

Lihvida võiks veel ülaselja tundlikkust ja jalalabade töö tehnilist puhtust. Anna Roberta tantsitud Medora aga mõjub väga puhtalt ja suursuguselt, justkui oleks ta orjusesse varastatud heast perekonnast, hea lastetoaga, väärikas ja enesekindel kaunitar. Kuigi originaallavastuses on Medora lihtne naine, loob Anna Roberta oma nägemuse sellest vaprast ja vaimult tugevast ning vastupidavast kaunitarist ja mehed armastavad enesekindlaid

naisi. Tehnilise soorituse mõttes võiks veel arendada tantsulist kergust ja õhulisust. Mõlema baleriini muusikaline sooritus on täpne, plastilised ja väljendusrikkalt jutustavad käed loovad naiselikkust väärtustavad rollid. Lavastaja spetsiaalne töö baleriinide kätega on tõepoolest kasuks tulnud.

Teisel esietendusel tantsis Medorat

Ami Morita ja Guhiaret Akane Ichii. Nende rollikäsitus jäi väga üldistatuks, kuigi mõlemad tantsijad püüdsid kenasti naeratada. Sellest aga ei piisa, et isikupärast rolli luua. Iga väiksemgi nüanss ja detail pilgu või mõtestatud žesti näol aimaks juurde ja aitaks luua selgepiirilisema rolli. Tehniliselt on küll mõlema baleriini esitus igati tasemel, kuid puudu jääb täpsusest muusikasse tantsimisel. Ami Morita pulmi sooviks näha ka oluliselt suuremat lavalist kohalolu.

Conradi ori Ali, keda tantsib Leonardo Celegato, on läbi lavastuse küll nähtav ja hea lavahse kohatuga, kuid tema ülesanne on enamasti olla misanstseenides õigel ajal õiges kohas. Teise vaatuse pidustuste stseenis on balletigaladel kavas tihti iseseisva numbrina tantsitav Ah variatsioon.

Mõlemal esietendusel üllatas Leonardo Celegato publikut oma erakordselt kõrgete ja jõuliste hüpetega ega mahtunud sõna tõsisel mõttes lavale ära - meie tantsule kitsaks jääv „suur lava“ ei võimalda täies suuruses tantsujoonist esitada ja sellest on siiralt kahju.

Nelson Peha Pasa Saidi rollis on silmaröömu pakkuv, pikk ja väärikas mees. Ta ei väljenda mingit pahelist suhtumist orjataridesse, vaid on tasakaalukas naise ilu nautija. Mida rohkem kaunitare tema haaremis on, seda suuremas õnneimas ta on. Tema žestid on rahulikud ja väljapeetud isegi siis, kui ta raha eest endale õnne ostab, ja ta jääb üsna rahumeelseks ka siis, kui orjatarid ikka ja jälle temalt varastatakse.

Orjakaupmees Lankedemi rolli tantsinud Sergei Upkin ja Finn Adams teevad korrektse soorituse, keskendudes tantsu esitamisele. Mõlemad võiksid rohkem välja tuua oma tegelase rahaahnust ja pahelisust.

Piraat Birbanto (Andrea Fabbri või Francesco Piccinin), kes kisub üles tüli Conradiga, on vast lavastuse kõige pahelisem kuju. Ta on tormakas ja võimu ihkav piraat, keda tema sõbranna (Marjana Fazullina või Ana Gergely) püüab ohjeldada. Pidevalt

Conradit rünnanud, on ta siiski sunnitud taanduma ja leppima oma kohaga piraatide bandes. Andrea Fabbri peen tunnetus ja suurepärase näitlemisoskus teeb Birbanto rolli elavaks ja meeldejäävaks.

Ansamblid

Teise vaatuse esimesest pildist oli meeldejääv number „Odaliskide trio", mida esimesel esietendusel tantsisid Akan Ichii, Marjana Fazullina ja Ellinor Piirimäe, teisel esietendusel Nanae Maruyama, Jordan Londoni ja Laura Maya. See trio mõjub palees ilulevate tantsijataride luksuses mõnulemisena, justkui polekski halb ori olla. Teise vaatuse „Võlumaailma" pikk tantsustseen rühmatantsijate ja solistide esituses mõjus unenäolisena ja tantsu mõttes sümpaatselt.

Muusikast

Käeolev balletiversioon hõlmab meile juba tuntud romantilise balleti „Giselle" helilooja Adolphe Charles Adami spetsiaalselt „Korsaari" algversioonile loodud muusikat ja erinevaid fragmente Cesare Pugni, Leo Delibes'i ja Riccardo Drigo teostest. Muusika mõjub lavastuses pigem taustana ehk tantsu saatena ega muutu tantsuga koos toimivaks dramaturgiliseks, kujundit loovaks komponendiks. Seega ei loo ta lisaväärtust jutustusele ega konkreetsete tegelaskujude variatsioonide ja pas de deux'de esitamisele.

Ajaloolisest aspektist vaadatuna hakati just romantismi ajastul arendama programmilist muusikat: muusika muutus saatemuusikast lavastuse oluliseks komponendiks, sisu väljendajaks ja idee kandjaks. „Giselle'i" muusika, mis on kirjutatud varem (1841), mõjub hoopis terviklikuma programmilise teosena kui Adami „Korsaari" muusika (1856), mis jäi tema neljateistkümnest balletist viimaseks. Ilmselt inspireeris „Giselle'i" libreto heliloojat tunduvalt rohkem kui „Korsaari" oma. Käesoleva Estonia „Korsaari" lavastuse muusika on eklektiline, erinevate heliloojate loomingust kohandatud. Aeg-ajalt riivab kõrva nii mõnigi üleminek ühest tantsustseenist teise, vaatamata muusika spetsiaalselt loodud arranžeringule.

Kostüümid ja kujundus

Inaki Cobose loodud kostüümide paraad mõjub tervikliku stiilipeona ja on kantud romantilisele balletile kohasest ajaloolisest hõngust. Hästi valitud värvigamma loob koostoimes lavakujundusega tervikliku pildi. Ohtrale, erinevate tonaalsuste ja varjunditega roosa värvi kasutusele lisanduvad kuldsed, rohekassinised ja pruunid toonid. Conradi puhul oleks süski tahtnud näha selgepiirilisemat kostüümi, mis määratleks peategelase karakterit täpsemalt. Conradi kostüüm toob vaatajateni küll tema kuuluvuse piraatide hulka, kuid ei rõhuta tema kui ninamehe rolli.

Meie väikesel laval on sobiva lavakujunduse loomine keerukas ülesanne. Ruumi jääb tantsijatel alati väheks ja seetõttu tuleb luua õhuline ja liikuv lavaruum nutikate vahenditega. Lavaruumi liikuvusele aitab kaasa Rasmus Rembeli ja videokunstnik Taavi Vanni panus. Teise vaatuse tantsuvaba, iseseisev tormise mere stseen koos sünge ja müstilise valgusega jääb vaatajale kindlasti kauaks meelde.

Kokkuvõtteks

Jose Carlos Martmez on püüdnud balletitraditsioone austades säilitada Manus Petipale omast vene klassikalise tantsu tunnetust, lisades sellele kaasaegsust, talle omast prantslaslikku neoklassikalist stiili. Selle eesmärk on anda keerulisele tehnikale juurde voolavust, vabadust ja orgaanilisust. Hea stiilitaju ja põhjaliku töö tulemusel tantsijate kätega (omaette lisaväärtus!) on sündinud kaunijoonehne koreograafia, omamoodi apoteoos balleti täiuseihalusele, mis mõjub lummutavalt ja muinasjutuliselt.

Oma maises argipäevas täis kriise, sõda ja vaimseid pingeid oleme kaugel täiuslikust ilust. Ilu pidavat päästma maailma ja sellest osa saades oleks inimene justkui ise parem ning suudaks ka paremini toime tulla. Usun, et see lavastus, mis on juba oma loomishetkest peale olnud ja on ka praegu meelelahutuslik, on hästi ajastatud, sest praegusel keerulisel ajal mõjub vormilt divertimentlik lugu ja kaunis klassikalise tantsu vorm toetavalt, luues kergust ja tuues helgust hallidesse, muremõtetest tulvil päevadesse. See väärtus on balletikunsti läbi aegade elus hoidnud ja teeb seda ka tulevikus.

Medora - Anna Roberta, Conrad - William Newton ja ori Ali - Leonardo Celegato. Gulnare - Ketlin Oja. Gulnare - Akane Ichii. Ali - Leonardo Celegato. Gulnare - Akane Ichii ja Lankendem - Finn Adams. Conrad - William Newton ja Birbanto - Andrea Fabbri.

ANU RUUSMAA